

Diakonian tutkimuksen aikakauskirjan 20-vuotinen taival: Näkökulmia perustuen entisten päätoimittajien haastatteluihin

Diakonian tutkimuksen aikakauskirjan (DT) ensimmäinen numero julkaistiin 14.12.2004, joten tänä vuonna vietämme aikakauskirjan 20-vuotisjuhlavuotta. Kun Diakonian tutkimuksen seuran (DTS)¹ kustantama julkaisu oli viimeistään ensimmäisen vuosikymmenensä loppupuolella vakiinnuttanut asemansa korkeatasoisen diakonian tutkimuksen foorumina (Hiilamo & Pessi, 2012, 5), on nyt aikakauskirjan kolmannen vuosikymmenen kynnykselle astuessa hyvä hetki arvioida sen kehittymistä ja saavutuksia.

Tätä kirjoitusta varten sain kunnian haastatella kaikkia neljää DT:n entistä päätoimittajaa, Kari Latvusta, Heikki Hiilamo, Anne Birgitta Pessiä ja Sivi-Maria Saarelaista.² Kari Latvus on eläkkeellä oleva teologian tohtori ja dosentti. Työuransa aikana Latvus on työskennellyt muun muassa lehtorina ja yliopettajana Diakonia-ammattikorkeakoulussa sekä johtavana asiantuntijana ja ma. yksikönjohtajana Kirkkohallituksessa. Diakonian tutkimuksen päätoimittajana hän toimi vuosina 2004–2011. Heikki Hiilamo on filosofian ja valtiotieteiden tohtori, tutkimusprofessori Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksessa sekä sosiaalipolitiikan professori Helsingin yliopistossa. Hän toimi

lehden päätoimittajana vuosina 2011–2021. Anne Birgitta Pessi (ent. Yeung) on teologian tohtori, hyvinvointisosiologian dosentti Itä-Suomen yliopistossa sekä kirkkososiologian professori Helsingin yliopistossa. Pessi toimi päätoimittajana vuosina 2011–2016. Suvi-Maria Saarelainen on teologian tohtori, dosentti sekä hyvinvointiteologian ja työelämätaitojen apulaisprofessori Itä-Suomen yliopistossa. Hän toimi päätoimittajana vuosina 2021–2022. Entiset päätoimittajat tarjoutuivat mielellään muistelemaan ajallisesti vähän kauempana tai lähempänä olevia päätoimittajakausiaan ja pohtimaan aikakauskirjan merkitystä silloin, nyt ja vähän tulevaisuudessakin.

Haastattelujen rakenne heijasti käsitystäni siitä, että aikakauskirjan sisältö ja profiili muodostuvat monen tekijän yhteisvaikutuksena, joista tärkeimmät ovat akateeminen tutkimus, diakoniatyö, yhteiskunnallinen konteksti ja kulloinenkin päätoimittaja. Olen itse teologian tohtori ja käytännöllisen teologian tutkija. Tutkijuuteeni on lisäksi kytkeytynyt kokemukseni DT:n toimitussihteerinä ja nykyään sen toimituskunnan jäsenenä. Katson, että oma taustani ja positioni vaikuttaa vahvasti siihen näkökulmaan, josta aihetta lähestyn. Tutkijoiden ja teologien positiota suhteessa diakoniatyöhön on pohdittu varsinkin aikakauskirjan ensimmäisellä vuosikymmenellä varsin kriittisestikin (esim. Henttonen, 2005; Juntunen, 2012).

Aikakauskirjan perustamisesta ja alkutaipaleesta

DT:n ensimmäisenä päätoimittajana Latvuksen rooli on ollut merkittävä myös sen perustamisessa. Latvuksen mukaan aikakauskirja oli hedelmä pidempään kypsyneestä tarpeesta saada joko Diakonia-ammattikorkeakoululle (Diak) oma julkaisu tai kuten lopputulemana oli, jokin diakonian tutkimusta laajemmin kokoava tieteellinen aikakauskirja. Myös Pessi nostaa esiin tarpeen diakonian alan akateemiselle jurnaalille, koska empiirisille artikkeleille ei ammattilehtien ja Teologisen Aikakauskirjan välissä oikein ollut tilaa. DT:n perustamisen ja sen alkuvaiheiden osalta Latvus ja Pessi nostavat esiin erityisesti Raija Pyykön sekä Jouko Karjalaisen, jonka kanssa suunnitelmat julkaisun perustamiseksi laadittiin ja pantiin täytäntöön (ks. Malkavaara, 2022, 63).³ Erityisesti Pessi muistelee lämmöllä tähän prosessiin liittyvää kunnianhimon ja ex tempore-tekemisen yhdistelmää.⁴ Latvuksen jälkeen Hiilamo ja Pessi hoitivat päätoimittajan virkaa yhdessä. Latvuksen roolista ja asemasta lehden perustajana kertoo esimerkiksi se, että Hiilamo nimittää Latvusta

”visionääriksi” ja toteaa, että hänen saappaansa olivat sen verran suuret, että seuraaville vuosille tarvittiin kaksin kappalein päätoimittajia ne täyttämään.

Tärkeä tieteen avoimuuden periaatetta heijastava päätös oli aikakauskirjan open access -muotoisuus heti sen ensimmäisestä numerosta alkaen, joka näkyy tänä päivänä Latvuksen visioimana avoimena digitaalisena kirjastona (DT lehdistötiedote, 2004). Tästä arkistosta oli valtava hyöty tämän kirjoituksen laatimisessa ja se avasi aivan uudella tavalla diakoniasta käytyä keskustelua. Aikakauskirjan olemassaolon katsottiin vaativan kuitenkin myös painoversiota. Latvuksen mukaan oli aikakauskirjan lukijamäärien osalta käänteentekevää, että DTS:n kannattajajäsenenä Diakoniatyöntekijöiden liiton (DTL) jäsenet alkoivat saada painetun version kotiin postitettuna (Latvus, 2006, 6). Sama optio oli tarjolla Pappisliiton jäsenille. Latvus toteaa, että seururan jäsenyyden ja aikakauskirjan saatavuuden yhdistämisen myötä aikakauskirjasta tuli erityisesti diakoniatyöntekijöille tärkeä identiteettiä rakentava näköalaikuna. Painetun version suhteen on nyt ilmestyvän numeron myötä tapahtunut muutos; journalin vuosittaisista numeroista vain toinen ilmestyy painoversiona. Kun myöhemmin tässä kirjoituksessa pohdin, tulisiko diakoniatyön ja diakoniatyöntekijöiden ääni kuulua vahvemmin journalissa, muutoksella voi tästä näkökulmasta olla merkitystä.

Tieteestä, diakoniasta ja yhteiskunnallisesta kontekstista

DT:ssa on laskujeni mukaan julkaistu ennen käsillä olevaa numeroa kaiken kaikkiaan 91 vertaisarvioitua artikkelia. Tieteellisestä korkeatasoisuudesta kertoo se, että monet aikakauskirjassa julkaistut artikkelit ovat päätyneet artikkeleiksi väitöskirjoihin (Hiilamo & Pessi, 2012). Journalilla on Julkaisufoorumin perustason luokitus 1 ja vahva vertaisarviointiprosessi (kaksois-sokko). Pessi painottaakin, että tämä oli ehdoton tavoite aivan alusta saakka. Vaikka kyseessä on ensisijaisesti tieteellistä tutkimusta julkaiseva journali, sen päätoimittajat ovat sanoittaneet auki myös muita arvoihin liittyviä tavoitteita. Ensimmäisessä pääkirjoituksessaan Latvus toteaa: ”Diakonian tutkimus haluaa myös edistää laaja-alaista ja jatkuvasti kehittyvää diakoniaa.” Hiilamo ja Pessi vuorostaan kertovat haluavansa nostaa entisestään aikakauskirjan tieteellistä profilia eivätkä varsinaisesti puhu sen muista tavoitteista, mutta uskovat kuitenkin siihen, että tieteellinen ”tieto tukee laajempaakin pyrkimystä hyvään elämään” (Hiilamo & Pessi, 2012, 6). Palasimmekin päätoimittajien

kanssa pohtimaan näitä tavoitteita nykyhetkestä käsin, joista muutama näkökulma seuraavaksi.

Kaikki päätoimittajat katsoivat, että tieteellisenä julkaisuna DT ennen kaikkea *tutkii* diakoniaa ja nimenomaan *laajasti ymmärrettyä* diakoniaa, joka ei toteudu vain julkilausutun kristillisessä yhteydessä, kuten kirkon kontekstissa. Latvus muistuttaa siitä, että diakonia voidaan ymmärtää myös kaikkena sinä hyvänä, jota ihmiset kaikkialla tekevät toisilleen. Viimeisimpänä päätoimittajana toiminut, nyt DTS:n puheenjohtajana toimiva Saarelainen puhuu myös laajan diakonian ymmärryksen puolesta viitaten erityisesti norjalaisen VID-yliopiston malliin (Olafsson, 2023, 21–23). Hiilamo puolestaan toteaa, että hänen ja Pessin pääkirjoituksessa mainitsema hyvä elämä viittaa ajatukseen siitä, että ihmiset ovat toisiaan varten. Pessi konkretisoi vielä, että hänelle diakoniatyön ja sen tutkimuksen näkyväksi tekeminen oli keskeisintä: tutkimuksen avulla voidaan nostaa laajempaan tietoisuuteen kentällä tehtävää arvokasta työtä ja samalla palvella kentän arkea tuottamalla uutta tietoa konkreettista työn kehittämistä tukemaan.

Toisaalta laaja-alaista diakoniakäsitystä on aikakauskirjan historiassa myös kritisoitu ponnekkaasti (esim. Henttonen, 2013). Pyysinkin päätoimittajia arvioimaan, onko olemassa sellainen riski, että diakonian laaja ymmärrys näkyisi sisällöllisenä hajanaisuutena. Latvus korostaa tältä osin, että aikakauskirjan sisältö on ankkuroidava diakoniaa tekevien työntekijöiden työhön. Myös Hiilamo arvioi, että aikakauskirjankin kannalta on tärkeää, että DTL ja Diak ovat tiiviisti seuran toiminnassa mukana. Hiilamon mukaan sisällöllinen hajanaisuus ei liene kuitenkaan uhka, sillä siihen tutkimustaan tarjoavilla tutkijoilla näyttää olevan hyvinkin yhtenäinen käsitys diakoniasta.

Jos Hiilamon arvio yhtenäisestä diakoniakäsityksestä pitää paikkansa, on aikakauskirjan ensimmäiseen vuosikymmeneen nähden tapahtunut muutos: silloin sisällössä heijastui toisinaan varsin tunnepitoinenkin keskustelu siitä, miten laaja-alaisena diakonia tulisi ymmärtää erityisesti koskien erillisen diakoniatieteen mahdollisuutta (ks. Henttonen, 2013; Latvus, 2005, 2009). Tähän keskusteluun liittyen Pyykkö kirjoittaa Diakonian tutkimuksen pääkirjoituksessaan vuonna 2005, että ”tällainen vuoropuhelu on tervetullutta – ja välttämätöntä tieteellisessä aikakauskirjassa” (Pyykkö, 2005, 4). Tämän tyyppinen vahvojakin näkökulmia esiin nostava keskustelu on kuitenkin näemykseni mukaan jäänyt vähitellen pois. Pohdin, onko vähenemiseen osaltaan vaikuttanut se, että sekä Keskustelua ja kertomuksia –osio, Puheenvuoro–osio⁵

että kolumnit, jotka ohjasivat, jos eivät nyt aivan kannanottoon, niin ainakin vuoropuheluun, ovat jääneet pois. Nykymuodossaan aikakauskirjassa on artikkeleiden ja kirja-arvioiden lisäksi vain Kirjoitukset-osiota, jonka ohjeet tosin ovat lähes samat kuin aikakauskirjan ensimmäisen numeron Keskustelua ja kertomuksia -osiossa (ks. DT, n.d., DT, 2004).

Näkökulmaani tekstien muutoksesta ”kantaa ottavuuden” suhteen – käsite, johon itse haastatteluissa myös viittasin – eivät entiset päätoimittajat tunnistanee. Pessi toteaa, että aikakauskirja ei ole tarkoitettu ammatillisen lehden tyyppiseen ajankohtaiskeskusteluun ja tämä on tieteellisen journalin ydintä. Silti aikakauskirjaan kuuluu kahtalaisuus: sekä akateeminen että avoin, pohdittava keskustelu. Pessi toteaa pitäneensä tärkeänä sitä, että jokaisessa numerossa oli vertaisarvioitujen artikkeleiden lisäksi kirjoitustyyppisiä vapaampia tekstejä, erityisesti kentän ammattilaisille. Saarelainen puolestaan huomauttaa, että kirjoittajaohjeet eivät edelleenkaan sulje pois vahvempia näkökulmia sisältäviä kirjoituksia. Aika on myös jo toisenlainen; Hiilamo toteaa, että mielipidekeskustelu käydään nykyään pääosin sosiaalisessa mediassa – on selvää, että sen tahdissa kaksi kertaa vuodessa ilmestyvä aikakauskirja ei millään pysy mukana.

Kävimme päätoimittajien kanssa läpi myös aikakauskirjassa käsitellyjä teemoja heidän päätoimittajakautensa aikana. Latvus oli tyytyväinen päätoimittajakautensa aikaiseen numeroiden sisältöön mutta pohti, että enemmän olisi voinut näkyä diakoniatyön suhde hyvinvointivaltioon ja sen rapautumiseen. Hiilamo katsoo, että hänen ja Pessin kautena julkaisun aiheet olivat hyvin linjassa ainakin hyvän elämän eli ihmisten välisen yhteyden edistämisen kanssa. Vaikka Saarelaisen päätoimittajakausi jäi lyhyeksi hänen siirtyessään DTS:n puheenjohtajaksi⁶, hänen päätoimittaja-aikansa sijoittui erityisesti koronapandemian aiheuttaman globaalin kriisin kontekstiin ja tutkimuksellisesti tähän reagoitiinkin aikakauskirjassa sangen nopeasti (esim. Saarelainen ym., 2021).

Päätoimittajista

Päätoimittajan rooli näyttäytyi kaikissa haastatteluissa DT:n sisältöön ja profiliin nähden kaikkein vähiten vaikuttavana tekijänä. Vaikka asiaan kuuluvalla vaatimattomuudellakin lienee ollut osuutensa, päätoimittajan merkitys rajautuu myös pragmaattisista syistä: julkaistavan materiaalin tarjontaa ei ole

niin paljon, että valinnanvapaus olisi kovin suuri. Jokainen päätoimittaja omaa kuitenkin oman ainutlaatuisen taustansa usein myös tieteenalansa tai teologisen oppiaineensa suhteen: Latvuksen tausta on Vanhan Testamentin eksegetiikassa, Hiilamon sosiaalipolitiikassa Saarelaisen pastoraalteologiassa ja -psykologiassa ja sekä Pessin että nykyisen päätoimittajan Anna Sofia Salosen (TT, dos., käytännöllisen teologian yliopistonlehtori, Itä-Suomen yliopisto) kirkkososiologiassa. Ainoana ei-teologisen koulutuksen omaavana päätoimittajana Hiilamo arvioi varovaisesti, että hänen päätoimittajakautensa myötä ymmärrys diakoniasta laaja-alaistui ja journalista tuli lähestyttävämpi laajemman lukijakunnan silmissä.

Kokonaisuutena tarkastellen diakoniakäsitteen tarkasteleminen raamatuntutkimuksen näkökulmasta näyttää vähenevän Latvuksen siirryttyä pois päätoimittajan tehtävästään. Latvus toteaaakin myötävaikuttaneensa siihen, että raamatuntutkimuksen ääni kuului (ks. esim. Collins, 2009; Latvus, 2004, 2005). Vaikka päätoimittajakaartiin ei ole toistaiseksi kuulunut esimerkiksi kirkkohistorian tai systemaattisen teologian edustajia, ovat käsitteelliset ja diakonaattia koskevat kysymykset pysyneet myös esillä seuran entisten puheenjohtajien Mikko Malkavaaran ja Esko Ryökkään sekä monen muun kirjoittajan myötä (ks. esim. Kopperi, 2016; Malkavaara, 2023; Raunio, 2015; Ryökäs & Huhta, 2024).

Päätoimittajien merkityksen korostumattomuus kertonee myös siitä, että DT:lla on jo tietynlainen perinne. Tämä perinne muotoutui aikakauskirjan suunnittelu- ja perustamisvaiheessa sekä Latvuksen päätoimittajakautena. Sen jatkajana, pienin painotuseroin, entisetkin päätoimittajat itsensä esittivät. Yhteisesti jaettu perinne on diakonian ymmärtäminen laaja-alaisesti ja se, että diakonian tutkimus on monitieteistä ja poikkitieteellistä sekä keskittyy marginalisoituihin ja unohdettuihin ihmisryhmiin. Pessi toteaa, että ennen kaikkea päätoimittajan roolin korostumattomuus kertoo aikakauskirjan avoimuudesta. Silti itselleni jäi haastatteluidenkin jälkeen hieman epäselväksi, mikä on ja pitäisi konkreettisesti olla kirkkojen diakoniatyön ja diakoniatyöntekijöiden rooli ja merkitys diakonian laaja-alaisen ymmärryksen viitekehyksessä. Verrattuna aikakauskirjan ensimmäisen vuosikymmenen aktiiviseen aiheesta käytyyn keskusteluun pohdin, kertooko tämä siitä, että sen sisällössä saisi vahvemmin näkyä diakoniatyön arjen ja diakoniatyöntekijöiden näkökulma.

Pyysin päätoimittajia kertomaan myös nykysuhteestaan diakoniaan. Sekä Hiilamon, Pessin että Saarelaisen osalta diakoniasuhde jatkuu läheisenä työn

ja muiden asiantuntijatehtävien kautta. Hiilamo mainitsee tärkeänä näköalapaikkana erityisesti jäsenyytensä Helsingin diakonissalaitoksen hallituksessa. Pessi on saanut jatkaa diakonian kannalta keskeisten kysymysten, kuten hyvän elämän ja myötätunnon äärellä johtaessaan esimerkiksi Suomen Akatemian rahoittamia tutkimushankkeita. Hän on myös jäsenenä Helsinki Mission hallituksessa. Saarelainen nostaa DTS:n puheenjohtajan tehtävänsä lisäksi esiin työnsä Itä-Suomen yliopiston teologian osaston ja Diakin välisen ristiinopiskelun sekä muun instituutioiden välisen koulutusyhteistyön kehittämisessä. Latvus puolestaan käyttää tietotaitoaan eläkkeellä aivan uudenaisten kysymysten eli viinin ja viinikulttuurin parissa: hän on viininviljelijä ja opiskelee viinialaa (WSET- level 3). Totesimme kuitenkin yhdessä, että niin kuin diakonian tutkimuksen kohdalla, tässäkin ollaan asioiden parissa, joissa opittavaa riittää ja pitkäjänteisyyttä tarvitaan.

Lopuksi

Kuten tämän kirjoituksen alussa toin esiin, haastattelujen rakenne heijasti käsitystäni siitä, että aikakauskirjan sisältö ja profiili muodostuvat akateemisen tutkimuksen, diakoniatyön, yhteiskunnallisen kontekstin ja kulloisenkin päätoimittajan yhteisvaikutuksena. Diakonian tutkimuksessa diakonian käytännön ja tieteellisten teorioiden ja menetelmien yhteen kietoutuneisuus kuitenkin haastaa: vaikka kukaan tai mikään taho ei sanele diakonian tutkimuksen kohteita, molemmat määrittävät läheisesti toisiaan. Tutustuttuani erillisen diakoniatieteen mahdollisuudesta käytyyn keskusteluun (esim. Henttonen, 1997, 2005, 2013; Kopperi, 2001; Malkavaara, 2022; Varto, 1996) ja keskusteltuani entisten päätoimittajien kanssa diakonian tutkimuksen roolista teologiassa, mieleeni ovat jääneet Latvuksen sanat siitä, että diakonian tutkimusta on vaikea lokeroida ja siksi se on koditon. Lopuksi Latvus muistuttaa tutkijoita, joiden joukkoon itsekin lukeudun, ”urautumisen” vaaroista: diakonian tutkijan on oltava rohkea, hänen on jalkauduttava ihmisten arkeen ja etsittävä koko ajan niiden ääntä, jotka on unohdettu. Arvelen, että tämä muistutus koskee myös Diakonian tutkimusta tieteellisenä aikakauskirjana.

Kiitokset

Kiitän lämpimästi Diakonian tutkimus -aikakauskirjan entisiä päätoimittajia, jotka tarjosivat aikaansa ja (kokemus)tietojaan tätä kirjoitusta varten: Kari Latvusta (etähaastattelu 25.4.2024) Heikki Hiilamo (etähaastattelu 23.4.2024), Anne Birgitta Pessiä (kirjallinen haastattelu 14.5.) ja Suvi-Maria Saarelaista (etähaastattelu 29.4.2024).

Alaviitteet

- 1 DTS:n perustamisesta ja varhaisista vaiheista sekä mukana olleista henkilöistä ks. Malkavaara 2022.
- 2 Jatkossa myös vain ”päätoimittajat”. Haastateltaville tarjottiin mahdollisuus kommentoida käsikirjoitusta sen loppuvaiheessa. Tekstissä ilmenevät mahdolliset virheet ja puutteellisuudet ovat luonnollisesti omiani.
- 3 Malkavaara, 2022, 63 mukaan aikakauskirjan ensimmäinen toimituskunta koostui seuraavista henkilöistä: Anne Birgitta Yeung, Raija Pyykkö ja Jouko Karjalainen. Toimitusneuvostoon kuuluivat Kai Henttonen, Heikki Hiilamo, Sakari Hänninen, Paavo Kettunen, Heikki Kotila, Anne Maria Maunuksela, Irene Roivainen ja Juho Saari. Toimitusneuvoston puheenjohtajana toimi Mikko Malkavaara.
- 4 Pessi nostaa tässä yhteydessä esiin aikakauskirjan kanssa rinta rinnan ja samassa innostuneessa ilmapiirissä ideoitua diakoniabarometriä, jonka kehittämisessä oli mukana myös Anne Maria Maunuksela. Diakoniabarometristä ks. esim. DTS, n.d; EVL, n.d.
- 5 Puheenvuoro-osio näyttää muutenkin rajoittuneen vain numeroon 1/2008.
- 6 Aikakauskirja on pyritty pitämään seuraan nähden mahdollisimman itsenäisenä, jonka vuoksi sen päätoimittajan ei ole suositeltavaa toimia samanaikaisesti seurana puheenjohtajana. Keskustelimme Saarelaisen kanssa paljon myös hänen näkemyksistään suhteessa DTS:n kehittämiseen ja tulevaisuuteen, mutta tämän kirjoituksen keskityessä ensisijaisesti aikakauskirjaan, niistä kenties jossakin toisessa yhteydessä lisää.

Kirjallisuus

- Collins, N. (2009). From διακονία to diaconia today. Historical aspects of interpretation. *Diakonian tutkimus*, 2, 113–155.
- Diakonian tutkimus (DT) (2004). Ohjeita kirjoittajille. *Diakonian tutkimus*, 1.
- Diakonian tutkimus (DT) (2004). Lehdistötiedote 13.12.2004. Kari Latvuksen henkilökohtainen arkisto, sähköpostitse Jonna Ojalammille 25.4.2024.
- Diakonian tutkimus (DT) (n.d.). Käsikirjoitukset: Kirjoittajan ohjeet. <https://journal.fi/dt/about/submissions> – Viitattu 4.5.2024.
- Diakonian tutkimuksen seura (DTS) (n.d.). Diakoniabarometri. <https://www.dts.fi/diakoniabarometri/> – Viitattu 14.5.2024.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko (EVL) (n.d.). Diakoniabarometri. <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/diakonia/diakonia-tutkimus/diakoniabarometri/> – Viitattu 14.5.2024.
- Henttonen, K. (1997). Voiko sen tehdä toisinkin? Diakoniatieteen lähtökohdat ja valinnat. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu.
- Henttonen, K. (2005). Eurooppalaisia näkökulmia diakoniatieteeseen. *Diakonian tutkimus*, 1, 29–37.
- Henttonen, K. (2013). Kymmenen vuotta diakonian tutkimusta. *Diakonian tutkimus*, 1, 76–80.
- Hiilamo, H. & Pessi, A. B. (2012). Pääkirjoitus: Kapulan vaihto. *Diakonian tutkimus*, 1, 5–6.
- Juntunen, E. (2012). Onko diakonian tutkimus uhka vai mahdollisuus diakoniatyölle? *Diakonian tutkimus*, 2, 232–239.
- Kopperi, K. J. (2001). Diakoniatiedettä vai diakonian tutkimusta. *Anno Domini: Diakoniatieteen vuosikirja*, 71–74.
- Kopperi, K. (2016). Diakonian monet ulottuvuudet – Diakonian oppikirjoissa esitetyt näkemykset diakoniasta. *Diakonian tutkimus*, 2, 118–139.
- Latvus, K. (2004). Etsivän diakonian historiaa ja uusia työmenetelmiä. *Diakonian tutkimus*, 1, 23–36.
- Latvus, K. (2005). Diakonian viran alkuperän uudelleenarviointi. *Diakonian tutkimus*, 2, 80–97.
- Latvus, K. (2006). Tervetuloa uudet lukijat. *Diakonian tutkimus*, 1, 6.
- Latvus, K. (2009). Diakonian tutkimus vuonna 2009. *Diakonian tutkimus*, 2, 71–75.
- Malkavaara, M. (2022). Diakonian tutkimuksen seuran perustaminen ja sen varhaisvaiheet. *Diakonian tutkimus*, 1, 50–68. <https://doi.org/10.37448/dt.119726>
- Malkavaara, M. (2023). Yhteiskunnallisen työn ja diakonian historian saumakohtia. *Diakonian tutkimus*, 1, 78–87. <https://doi.org/10.37448/dt.127228>
- Olafsson, Å. M. (2023). Existential issues and existential conversations in old age: A diaconal approach. (Väitöskirja, VID Specialized University).
- Pyykkö, R. (2005). Pääkirjoitus: Tietoa ja valtaa. *Diakonian tutkimus*, 1, 3–4.
- Raunio, A. (2015). Kultainen sääntö, empatia ja toisen asemaan asettuminen – Luterilainen näkökulma diakonisen toiminnan lähtökohtiin. *Diakonian tutkimus*, 3, 230–251.
- Ryökäs, E. & Huhta, I. (2024). Arkkidiakonit arkkidiakonien jälkeen: Suomen ev.lut kirkon arkkidiakonit. *Diakonian tutkimus*, 1, 7–29. <https://doi.org/10.37448/dt.129241>.
- Saarelainen, S.-M., Inkilä, H., Oviedo, L., Anthony, F.-V., Sercyzynska, B., Roszak, P., & Torralba Albaladejo, J. (2021). Koronaviruspandemian vaikutukset elämän merkityksellisyyden kokemuksiin keväällä 2020. *Diakonian tutkimus*, 2, 7–34. <https://doi.org/10.37448/dt.111912>
- Varto, J. (1996). Uuden tieteenalan ongelmat. *Niin & Näin*, 4. <https://netn.fi/sites/www.netn.fi/files/netn964-14.pdf>